

בעיות ענף הבקר בתל-יוסף

של הפרה החולבת, אף הם תורמים לכושר ייצור והנבה מוגברים יותר; ואם, יחד עם זה, מותאם הבנין לביצוע נוח וקל של העבודות הכרוכות בהאבסה, ניקוי, הוצאת הזבל וכד' הרי ניתנת האפשרות לחסוך בימי עבודה. במשקנו ישנן כבר סככות לשיכון 120 פרות, אולם חסרות עוד סככות ל-80 הפרות שעומדות עדיין ברפתות הישנות וכן חסרים אנו מבנים מתאימים לבני-הבקר. עובדי הרפת פנו להנהלת המשק בהצעה להפוך את שתי הרפתות (ב' וג') לסככות, ובכל סככה ממין זה נוכל לשפן 40 פרות. תיקונים אלה צריכים לעלות ב-10 אלפים ל"י. כן גם יש צורך בסככה לבני-הבקר. אם יוקמו בנינים אלה נוכל לחסוך שני ימי עבודה לפרה ולשנה, ולפי השכר הקיים ליום עבודה, יתבטא הדבר בקימוץ של 7000 ל"י בסעיף ההוצאה לעבודה.

ועכשיו בענין ההזנה. בשטח זה חלו שינויים חשובים; הנני מתכוון בעיקר לשינויים שחלו בצירופי המנות. בעבר שמנו את מבטחנו במזון המרוכז בעיקר, ואף על פי שהיינו מגדלים גם מספוא גם במשקנו הרי המנה של הפרה היתה מצטרפת (בחשבון שנתי ממוצע) לפי היחס של 50% מספוא גס ו-50% מזון מרוכז. בשנים האחרונות התהווה שינוי יסודי מבחינה זו, והגענו כבר לכך שחלקו של המספוא הגס עלה עד ל-70%; ויש לי הרושם שתהליך זה טרם נסתיים, ובודאי נוכל להמשיך בצמצום המזון המרוכז במנה ולהחליפו במספוא גס. יתרונות רבים במגמה זו: ראשית — נגביר את חלקה של האספקה המיוצרת במשק, ושנית — לא נהיה כה תלויים בשוק המזון המרוכז (הכוסבות, הסובין ואף הגרגרים) שנתון לתנודות קשות, הן ביחס למחירים והן ביחס להיקף המלאי בארץ.

מצב זה בהזנה מחייב תשומת-לב מיוחדת לטיב המספוא ולתכנון יעיל של גידולי-המספוא. חשוב עד מאד שנרבה במספוא עשיר-חלבון; דבר זה ניתן לפתרון ע"י הספקת תלתן בכמויות גדולות בחורף ואספסת בחודשי הקיץ. לא יתכן שנשגה שוב בתכנון גידולי-המספוא כפי שזה קרה בחורף תשט"ו, כשנזרעו בעונת הסתיו רק

ענף הרפת במשקנו הוא אחד הענפים הראשונים. התחלנו בפרה מקומית (ערבית) שהניבה 700—800 ליטר חלב בשנה והגענו לפרה המעורבת מהגידול העצמי המניבה בממוצע 4500 ליטר ואף למעלה מזה. גם בסעיף העבודה יש באפשרותנו לציין התקדמות רבה: מ-42 י"ע לפרה ירדנו עד ל-18; התקדמנו גם בייצור המספוא ובשיטות ההזנה. ועל אף כל ההישגים האלה לא עלה בידנינו להגיע להכנסה שתכסה את הוצאות יום העבודה במלואן (חוץ משנים אחדות בזמן מלחמת העולם האחרונה). המשבר הזה בענף הרפת, בה בשעה שענפים אחרים במשק החקלאי מפרנסים יפה את העובדים בהם, גרם לכך שמספר משקים צמצמו את עדריהם, ואף בציבורנו נשמעת הצעה כזו; לדעתי אני אין כל הצדקה להלך-רוח זה.

אנסה להסביר את נימוקי. כשאנו באים לדון בהיקף הענף במשקנו מן ההכרח שנזכר אילו גורמים שעלולים להכריע לכאן או לכאן. נשים לב בראשונה לסעיף ההשקעות: הבנינים, הציוד, המכונות וכו' — כל זה הותאם לעדר של לא פחות מ-200 פרות חולבות ובני הבקר הנלווים עליהן. שנית — חבר העובדים שהוכשר לעבודה בענף זה! גם זה נכס שאין לזלזל בו כל עיקר, ומן הדין לנצל לפי כושרו המלא. אל לנו לשכוח שעצם הכשרת חבר עובדים כזה — גם זה היה כרוך בהשקעה ממש. היוצא מזה שפתרון בעיית הרנטביליות בענף הוא לא בצמצום אלא בתיכנון וכלכלה מתוקנים יותר. באיזה כיוון יש לבקש את השיפורים אצלנו? הזכרתי לעיל שהתקדמנו בהרבה שטחים, אולם יש עוד משהו להשיג בהעלאת התנובה הממוצעת, בהפחתת ימי העבודה ובשכלול שיטות ההזנה. מובן שהעלאת מחיר החלב בשוק היתה מסייעת במידה רבה במלחמת הקיום של הענף, אולם דבר זה אינו תלוי רק בנו, ולכן אתעכב על הפעולות שביכולתנו לבצע בעתיד הקרוב כדי לשפר את מצבו של הענף.

העלאת התניבה וההפחתה בימי עבודה תלויות במידה מסויימת גם במבנים, בהם משוכנות הבמות. בנינים שמשפיעים לטובה על הרגשתה

בעונת התלתן להיעזר בקש שיבולת שועל וקש שעורה.

אם תשופר האספקה בהתאם למשאלתנו נוכל לקמץ בכוסבות (ומזון מרוכז בכלל) ותהיה לנו הזכות לתבוע מפרותינו את ה־5000 ליטר במקום ה־4500 שהן מניבות כבר כיום.

ברצוני לנגוע גם בשאלת גידול העגלים לבשר. כידוע הפך ענף זה לחי נושא את עצמו, ואף אנו יכולים לגדל שנה־שנה 80 עגלים, הנר לדים בעדרנו. התחלנו כבר בכך וגידלנו 25 עגלים, אולם נוכחנו שאין לעת־עתה תנאים מתאימים לשיכון וכו' והתוצאה היתה שהעגלים לא התפתחו כראוי ונאלצנו למכור חלק מהם בטרם נסתיים מועד פוטומם. אני משוכנע שענף זה יכול להצליח גם אצלנו, אלא שיש הכרח ליצור את התנאים הנוחים לפיתוחו.

ולבסוף מלים אחדות על חבר העובדים שלנו. ידוע לכולנו שתנאי העבודה ברפת השתנו לטובה בשנים האחרונות: אין עובדים עוד 10–12 שעות ביממה, שעות העבודה נוחות יותר ואין עוד צורך לקום בשעה 3 בלילה ולאחר בערב (חוץ מהער בודה בבית־החליבה) ולמרות כל זאת אין הרבה חברים שמוכנים להצטרף לחבר עובדי־הרפת. עבודה זו תובעת בכל זאת התענינותו ודאגתו של האדם גם אחרי שעות העבודה הרגילות; יש לטפל בבהמות חולות, לפקוח עין על הפרה בשעת ההמלטה וכו'.

יש להודות שההתקדמות בשנים האחרונות בהעלאת התנובה, שיפור תנאי העבודה עודדו בדרך כלל את הנושאים בעול הענף ואף אלה שמתמידים בו 10 שנים ו־20 שנה מוכנים להמיר שיד בתפקידם; אולם צריך שהמשק כולו ידאג לשיכלולים נוספים ויתיחס בעירנות להצעותיהם ודרישותיהם של הבוקרים כדי שירגישו סיפוק בעבודתם ועידוד מצד החברה כולה. על כולם לזכור, שרק בתנאים אלה יתקדם הענף ויפרנס יפה את העוסקים בו.

שבתאי בלוך

תל־יוסף

70 ד' תלתן, והמרעה נזרע מאוחר מדי בעונה. לא אגזים אם אומר שבגלל זה פחתה התנובה הממוצעת ב־250 ליטר לפרה ולשנה; כי מה האבסנו במקום התלתן? שחת ממין גרוע! עלי להעיר גם בענין התחמיצים: התחמיץ החורפי שמכונים במשקנו, זה של פול בעיקר, אינו מוצלח, לדעתי; כנראה שקוצרים את הקמה מוקדם מדי או מאוחר מדי ואין מקפידים על ההבשלה של הצמח שתתאים באופן מיוחד לתה־ליך ההחמצה. וכן גם בענין תחמיץ התירס; עלי להודות שאינני חסיד של מספוא זה כל עיקר, אולם כשמכונים בכל זאת תחמיץ־תירס יש להקפיד ולקצור את הקמה כשהיא בהבשלת־דונג; ואשר לתירס ירוק טרי, הרי המנה צריכה לעמוד על 15–20 ק"ג לראש. ועכשיו משהו על המספוא הגס העיקרי — השחת. ידוע הריב הנצחי בין הפלחים והבוקרים: אנו הבוקרים מעונינים בשחת שתהיה ראויה לשמה ומשובחת באיכותה והפלחים — עיקר דאגתם היבול הגבוה לדונם. השנה זכינו בשחת טובה, כולה בקיה, משום שהפכו למספוא, את הגידול שהיה מיועד לזרעים, והשחת שנתקבלה היתה נקיה מחיטה. דעתי היא שבדרך כלל צריך ליצר שחת מבקיה בלבד כל עוד לא מצאו את השיטה הנכונה של שילוב הדגן (במקרה הרגיל — החיטה) בקטנית, ושזו האחרונה לא תידחק ולא תדוכא ע"י השותף ממין הדגן.

אין אמנם לקוות ליבולים גבוהים בשחת משדה זרוע בקיה בלבד, לכל היותר 200 ק"ג במקום 400 ק"ג שמקבלים מגידול מעורב בדגן, אבל לעומת זה תשופר במידה רבה האיכות והבוקרים יהיו מוכנים לשלם מחיר גבוה יותר עבורה כדי לפצות את הפלחים על היבול המופ־חת. אם נזרע 1500 ד' שחת לפי הצעתי הנ"ל נקבל כ־300 טון שחת סוג א' ואת 200 הטון שיחסרו לנו עוד נאסוף משטחי האספסת, משט־חים שבכרם הזיתים וכדומה. העיקר שהשחת כולה תהיה בעלת איכות משובחת! ואם אפילו לא נצליח לאסוף את כל ה־500 טון הרי נוכל